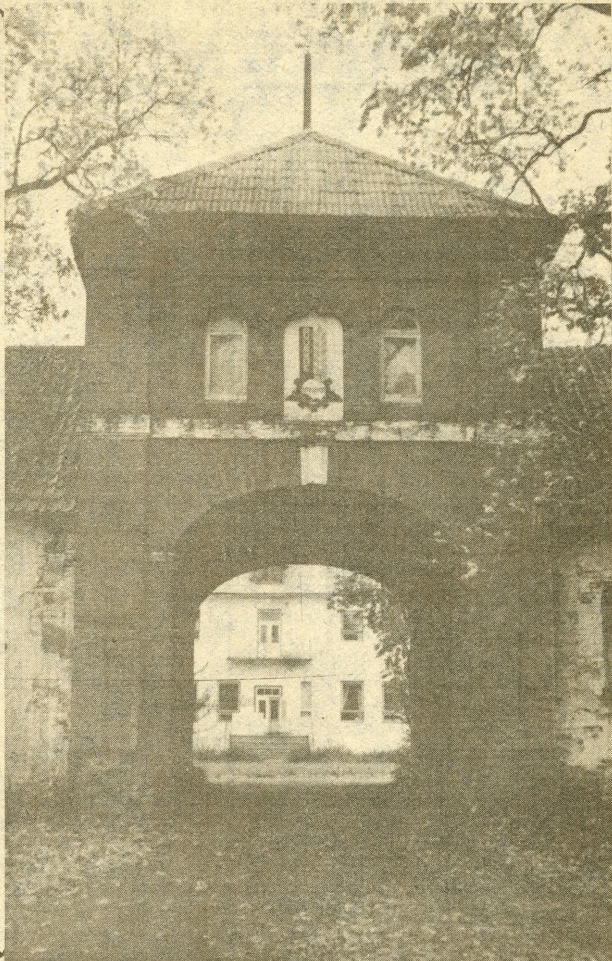
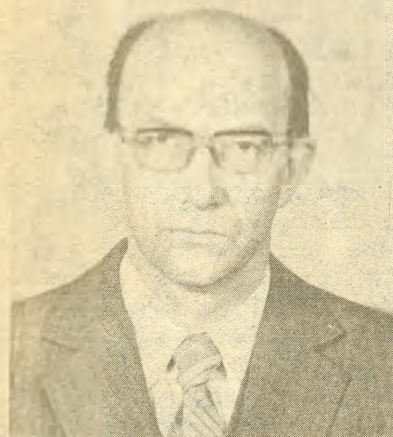

Kella- torn

Koolimajas üles kasvanud lapsena olen harjunud pedagooge liigitama koolmeistriteks ja õpetajateks. Koolmeister on nagu meister ikka (kingseppmeister, rätsepmeister jne.), oskab oma tööd hästi teha. Kui Elmar Partsiga üle veerandsaja aasta tagasi Ruusmäel esimest korda kontusin, siis klappis temas meistri tunnustega: kõik: inimest läbi nägev pilk, lihtne tark jutt, mene tööd toetav naine ja üsna viletsas seisus koolimaja voluva järvega kauni pargi serval. Koolijuht tõestab nüüd aastate takka, et temal olnud tootord Ruusmäe koolist teine nägemus. Vargamäe Andrese kombel mõtles ta oma Ruusmäe kooli järk-järgult avaramaks ja kenamaks muutumas. (Üheshituse mõtet polevat ta kunagi tõsiselt võtnud, kuigi vaja seda oleks ja lubatud on ka.) Ruusmäele sattus noor koolijuht aga juhuslikult. Koolile oli direktorit vaja, kes kutsuti haridusosakonda ning pändi paigale. Ei käinud kohta enne vaatamaski, lka korteri järele ei küsinud.

Elmar Parts on Võrumaa mees, sündinud endise Vastse-Roosa mõisa ääremaal Porodina külas Oielma talus Marie ja Peeter Partsi esiklapsena. Vastse-Roosa koolis oppis mandoliini mängima ja Valga 1. Keskkoolis spordi tegema, laulma ja näitlema. Rehimine, tõukamine, kolmevõistlus, segakoor, «Säde» teatri meeskvarrett olid eelduseks, et Saru koolis kõikide ainete õpetamisega toime tuli. Pärast sõjaväge sai kooliks Urvaste ja pedagoogikeskujuks Johannes Rööp. Tarkust ja hakkamist tuli iga aastaga juurde. Urvastest peale tehti koolitööd juba kahekest abikaasa Helgiga. Koos tuldi tagasi Sarru. «Siin õppisin ära autojuhtimise ja pilditegemise, nii et julgesin küll koolidirektori kohta Ruusmäel vastu võtta.»

«Ruusmäele tulid ja. Ruusmäele jäid? Miks?» küsin. «Ei ole tahtnud joosta. Kohusetunne vast oli. Pärast sõda ei ot sinud paremaid kohti. Ruusmäel oli ja on praegugi nii palju teha.»

Elmar Parts meenutab, et algas kõik õpetajate otsimisega: «Parajasti oli põlvkonnavaetus. Mitmeid õpetajaid ei olnud. Saatsin lapsed kartuleid võtma, ise aga sõitsin ringi ja otsisin õpetajaid. Meie Ruusmäe põlisõpetajad alustasid koos minuga ja hakkavad nüüd lahkuma. Minul pole õigust Ruusmäed enne jätta, kui noored õpetajad on meid välja vahetanud. Praegu see vahetus toimubki. Opetajad ise ei tule, neid tuleb otsida.»

Ruusmäele päris omaks sai koolijuht pärast kellatorni valmimist. Ta on üks väheseid koolidirektoreid, kellel on oma kellatorn. Lõuna-Eestis on selliseid veel Heino Mägi Otepäält ja Karl Veri Antslast. Muististe kogumisega tehti algust juba Sarus. Huvitav oli mõniste koduloomuseumi tegemine Lepa ajal. Urvaste oli kodu-uurimise koha pealt huvitav paik. «Ei tea, kumb meist rohkem ümbruskonna ajalooist, inimestest ja loodusest huvitatud on, abikaasa või mina. Nagu Ruusmäel vana mõisakompleksi kellatorni nägime, mõllesime sinna muuseumi teha.»

Kellatornil ei olnud põrandat ega ust. Tiistres leidis oskaja mees, kes aitas ruumi korda teha. Tuli õpilasi õhutada, et vanavara koguda. Istus abikaasaga nädalate kaupa arhiivis ning asi hakkas ilmet võtma. Tuli välja, et arhiivitoimikutes ei ole Ruusmäe ega Rogosi nime olemas, teavet tuli hankida teiste märksõnade alt. Valja arhiiv oli kaduma läinud, kooli kroonikat ei olnud. Huvi kasvav sedavõrd, kuidas materjali tulema hakkas.

Ruusmäe kellatorn valmis 4 aastaga, avades 1965. a. ukse külastajatele, keda on rohkesti olnud. Elmar Partsist sai rajooni kodu-uurimistoiukonna juht ja liige. Kellatorni varamu on saanud aastatega täiendust Ruusmäe koolilastelt. «Ajalootundidest näpistasin aega kodukoha minevikust rääkimiseks. Klassipäevikus seda kirja ei pannud. Keegi kaebama ei läinud.» Praegu on käsil talupeerede uurimine. Kui ilusa loodusega ning tarkade töökatte inimestega paik on Ruusmäe, on

selgeks saanud minevikku elustades.

Ruusmäe on hoidnud oma koolijuhti enda küljes ka sellega, et alatasa on olnud midagi ehitada või rajada. Alustati koos majandijuhi Korneti-ga, kes nägi ära kooli tähtsuse ümbruskonna elule. Enamikku klassiruumidest, internaat, poiste tööõpetuse maja, kooliaeda ja spordiväljakut ei olnud, aga nüüd on. Nii nagu koolijuht, on ka iga õpetaja endast midagi püsivat jättnud. «Erilisi muutusi õpetajate töös pole olnud. Ei oska ütelda, et õpilasedki oleksid teised. Püüdsime ka hallil stagnaajal õppetaset hoida. Üldine õhkkond on inimestesse mõjunud, ei taheta töötada, edasipüüdmise vaimu ei ole. Praeguste laste vanemad on üles kasvanud mõisa köislaslohisel ajal. Rändperedega on häda, õnneks pole neid palju...». Ruusmäel on õpilastega ikka rahul olnud, puutud neid targemateks ja paremateks kasvatada.

«Selle aasta esimene koolipäev algas Eestimaa rahvusliku ja -hümniga. Lust on koolis olla, mis sest, et tööd on palju. Tunnan, et nüüd peab igaüks Eesti asja eest valjas olema. Meid kas varsti ei ole või oleme kindlalt. Minu meelest on õpilasedki paremad. Ei ole toodud kalleid kantseleisse, jöhrkrust on vähem.»

«Nii et rõõm tööst?» — «Jah. Näen nagu perspektiivi. Elu peab paremaks minema.» Teenekas koolimees ütleb seda rahulikult ja veendunult, sõna «peab» rõhutades. Ta teeb tööd, mille viljad on igahühele näha. Ta näeb Ruusmäe kooli arengut õpetajate uues vahetuses ja vastses koolimajas, oma pere tulevikku aga pedagoogist tütre Mare ja polütehnilise instituudi lõpetanud tütre Riina ning nende meeste-laste käekäigust ja põllumeheks pürgiva poja Jaani sammudes.

Ent töö jätkub, sest teha on nii palju.